

УДК 94:[336:58](477.84)«1914/1916»

DOI <https://doi.org/10.32782/2307-7778/2024.2.8>

Іван ЗУЛЯК

доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук

Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, Україна, 46027

(zulyak@tnpu.edu.ua)

Ivan ZULYAK

Doctor of Historical Sciences, Professor, Head of the Department of History of Ukraine, archeology and special branches of historical sciences

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, St. 2, M. Krivonos, Ternopil, Ukraine, 46027

(zulyak@tnpu.edu.ua)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3758-2019>

Ярослав БОГДАН

здобувач вищої освіти третього рівня

Тернопільського національного педагогічного імені Володимира Гнатюка,

вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, Україна, 46027

(Slawko2008@gmail.com)

Yaroslav BOGDAN

third-level higher education applicant

Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, St. 2, M. Krivonos, Ternopil, Ukraine, 46027

(Slawko2008@gmail.com)

ORCID: <https://orcid.org/0009-0004-6965-9863>

ФІНАНСОВІ ВИТРАТИ РОСІЙСЬКИХ ОКУПАЦІЙНИХ АДМІНІСТРАЦІЙ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ (1914–1916 РР.)

Анотація. *Мета статті* полягає в тому, щоб проаналізувати структуру, динаміку та характер фінансових витрат окупаційної влади Тернопільської губернії в зазначений період. У рамках цього дослідження передбачається аналіз джерел фінансування, напрямків використання коштів. Особлива увага приділяється питанням адміністративних, військових і господарських витрат, а також використанню фінансових ресурсів у умовах Першої світової війни. **Методологія дослідження** базується на визначенні основних пунктів фінансових витрат окупаційної адміністрації в контексті військових дій Першої світової війни, аналізу обсягів, напрямків та їх впливу на соціально-економічну ситуацію. Особлива увага приділена бюджетним витратам на утримання окупаційної цивільної адміністрації Тернопільської губернії. Історико-порівняльний метод застосовувався для аналізу фінансових витрат і перевитрат державних ресурсів. Оцінка впливу фінансових витрат на соціально-економічний стан населення губернії включала оцінку рівня життя, аналіз того, як окупаційна влада фінансувала свою діяльність і які види витрат були пріоритетними. Статистичний аналіз даних щодо обсягів фінансових надходжень та витрат, використовувався для оцінки економічного стану регіону в умовах окупації. У роботі поєднано методи соціальної та економічної історії, що дозволило краще зрозуміти взаємодію різних чинників – військових та соціально-економічних в умовах окупації. **Наукова новизна** задекларованої теми ґрунтується на її недостатньому висвітленні в українській історіографії. Проблематики фінансових витрат окупаційних адміністрацій в Тернопільській губернії, до цього часу не отримала достатньої уваги з боку науковців. Вивчення фінансових аспектів окупації під час Першої світової війни є малодослідженим в порівнянні з іншими аспектами війни, такими, як військові дії чи політичні зміни. У дослідженні вперше залучено до наукового вжитку архівні матеріали, які раніше не використовувалися. Новаторським є детальний аналіз саме фінансової політики окупаційної влади, включаючи джерела фінансування, що дозволяє глибше зрозуміти економічну структуру та фінансове

становище на окупованих територіях. **Висновки.** Російська окупаційна влада в Тернопільській губернії під час Першої світової війни зосередила фінансові ресурси на підтримці цивільної адміністрації. Фінансові витрати на її утримання поглинали значну частину бюджету, залишаючи недостатньо ресурсів для розвитку інфраструктури та соціальних програм. Значна частина фінансових витрат окупаційної влади скеровувалася на забезпечення утримання бюрократичного апарату в Тернопільській губернії, що сприяло інфляції та дестабілізації економічної системи. Нестача чіткої стратегії управління фінансовими ресурсами призвела до низької ефективності використання бюджетних коштів і неспроможності забезпечити стабільну діяльність місцевих органів влади. Аналіз фінансових витрат окупаційної адміністрації в Тернопільській губернії свідчив про те, що ситуація в регіоні мала певну специфіку, порівняно з іншими окупованими територіями. Зокрема, близькість до фронту та масштабні бойові дії зумовлювали високий рівень витрат на утримання цивільної адміністрації. Окупаційний режим сприяв поглибленню соціально-економічної кризи в Тернопільській губернії, що мало довготривалі наслідки. Після завершення війни регіон потребував значних ресурсів для відновлення, тому що окупаційна політика залишила після себе зруйновану економіку та високий рівень бідності.

Ключові слова: російська окупаційна влада, Тернопільська губернія, повіти, бюрократія, фінансові витрати.

FINANCIAL EXPENDITURES OF THE RUSSIAN OCCUPATION ADMINISTRATION OF THE TERNOPIL GOVERNANCE (1914–1916)

Abstract. *The purpose of the article is to analyze the structure, dynamics and nature of financial expenses of the occupation authorities of the Ternopil province in the specified period. As part of this study, an analysis of sources of funding, directions of use of funds is envisaged. Special attention is paid to issues of administrative, military and economic costs, as well as the use of financial resources in the conditions of the First World War. The research methodology is based on the definition of the main points of financial expenses of the occupation administration in the context of the military operations of the First World War, the analysis of volumes, directions and their impact on the socio-economic situation. Special attention is paid to budgetary expenses for the maintenance of the occupation civil administration of the Ternopil province. The historical-comparative method was used to analyze financial costs and overspending of state resources. The assessment of the impact of financial expenses on the socio-economic condition of the population of the province included an assessment of the standard of living, an analysis of how the occupation authorities financed their activities and which types of expenses were prioritized. Statistical analysis of data on the amount of financial receipts and expenses was used to assess the economic condition of the region under the conditions of occupation. The work combines the methods of social and economic history, which made it possible to better understand the interaction of various factors - military and socio-economic in the conditions of occupation. The scientific novelty of the declared topic is based on its insufficient coverage in Ukrainian historiography. The problems of financial expenses of the occupation administrations in the Ternopil province have not received enough attention from scientists until now. The study of the financial aspects of occupation during World War I is understudied compared to other aspects of the war, such as military action or political change. For the first time, archival materials that had not been used before were brought to scientific use in the research. A detailed analysis of the financial policy of the occupying power, including sources of financing, is innovative, allowing for a deeper understanding of the economic structure and financial situation in the occupied territories. Conclusions.* The Russian occupation authorities in the Ternopil province during the First World War focused financial resources on supporting the civil administration. Financial costs for its maintenance absorbed a significant part of the budget, leaving insufficient resources for the development of infrastructure and social programs. A significant part of the financial expenses of the occupying power was directed to ensuring the maintenance of the bureaucratic apparatus in the Ternopil province, which contributed to inflation and destabilization of the economic system. The lack of a clear strategy for the management of financial resources led to the low efficiency of the use of budget funds and the inability to ensure the stable operation of local authorities. The analysis of the financial expenses of the occupation administration in the Ternopil province showed that the situation in the region had a certain specificity compared to other occupied territories. In particular, proximity to the front and large-scale hostilities led to a high level of expenses for the maintenance of the civil administration. The occupation regime contributed to the deepening of the socio-economic crisis in the Ternopil province, which had

long-term consequences. After the end of the war, the region needed significant resources to rebuild because the occupation policy left behind a devastated economy and high levels of poverty.

Key words: *russian occupation authorities, Ternopil province, counties, bureaucracy, financial costs.*

Постановка проблеми. Фінансова діяльність російських окупаційних цивільних адміністрацій досліджуваного періоду є недостатньо вивченою темою в українській історіографії. Значна увага істориків скеровувалася на політичні, військові та соціальні аспекти окупації, тоді як фінансові витрати цивільних адміністрацій залишалися поза активною науковою дискусією. Відсутність систематичних досліджень зумовило необхідність детального аналізу фінансових витрат адміністрацій у конкретних регіонах, таких, як Тернопільська губернія. Проблемою є недостатня увага до питань того, як саме розподілялися фінансові ресурси окупаційними адміністраціями, з якими труднощами вони стикалися та який вплив це мало на економіку регіону. Важливим у дослідженні є нерегулярність та неефективність фінансових витрат російської окупаційної цивільної адміністрації. Нестача чітких механізмів розподілу ресурсів, бюрократія та непослідовність рішень створювали додаткові труднощі в економічному управлінні регіоном. Необхідно детально проаналізувати характер та витрат цивільної адміністрації, щоб зрозуміти причини їх низької ефективності. Основна тематика дослідження: як російська окупаційна цивільна адміністрація в Тернопільській губернії використовувала державні фінансові ресурси під час Першої світової війни. Ця проблема передбачало аналіз розподілу фінансових ресурсів, ефективність їх витрат.

Мета статті полягає в аналізі структури, динаміки та характеру фінансових витрат окупаційної цивільної влади Тернопільської губернії в зазначений період. У рамках цього дослідження передбачається аналіз джерел фінансування, напрямків використання коштів. Особлива увага приділяється питанням адміністративних, військових і господарських витрат, а також способам мобілізації фінансових ресурсів у умовах Першої світової війни.

Аналіз досліджень та публікацій. Проблеми, пов'язані з фінансовою політикою Російської імперії досліджуваного періоду доволі детально і ґрунтовно вивчала Світлан Орлик. Зокрема, функціонування Тернопільського польового казначейство в системі казначейської служби російської окупаційної влади у містах Західної України періоду Першої світової війни [1, с. 60–69], організацію фінансового управління російською окупаційною владою на теренах Галичини і Буковини в період Першої світової війни [2, с. 5–21], цінову політику російської окупаційної влади на території Галичини і Буковини в період Першої світової війни [3, с. 48–58], фінансову політику російського уряду на окупованих територіях Галичини і Буковини в період Першої світової війни (1914–1917 рр. [4] тощо. Іван Зуляк, Сергій Сегеда вивчали особливості окупаційної політики російської влади в генерал-губернаторстві Галичина в 1914 р. на прикладі Тернопільської губернії [5, с. 48–62]. Основою джерельної бази є архівні справи Державного архіву Тернопільської області (далі – Держархів Тернопільської обл.). Зокрема, фонду 322 «Канцелярія тернопільського губернатора» [6–9].

Виклад основного матеріалу дослідження охоплює декілька ключових аспектів, які дозволяють системно висвітлити фінансову політику окупаційної адміністрації та її наслідки для регіону. Після початку Першої світової війни Західна Україна опинилася в зоні бойових дій між Австро-Угорською та Російською імперіями. У 1914 р. російські війська захопили значну частину західноукраїнських земель, утворивши Тернопільську губернію. Російську окупаційну цивільну адміністрацію створено для управління захопленими територіями, що контролювала фінансову, адміністративну, військову та соціальну сфери, прагнучи інтегрувати ці території в імперську систему управління та використовувати їхні ресурси для підтримки війни. Основні фінансові витрати окупаційної цивільної адміністрації скеровувалися на адміністративні витрати, включали утримання державного апарату, створеного для управління

окупованими територіями, а також забезпечення життєдіяльності місцевих органів влади, підпорядкованих російській адміністрації. Інфляція, спричинена війною та дефіцитом товарів, ще більше ускладнювала економічне становище. Ціни на основні продукти харчування та товари першої необхідності зростали, що також позначалося на рівні життя населення Тернопільської губернії. Бюрократія і некомпетентність деяких чиновників окупаційної цивільної адміністрації призводило до неефективного використання коштів.

22 грудня 1915 р. начальник Тереховлянського повіту в рапорті губернатору Тернопільської губернії доповідав про відсутність коштів на господарські і канцелярські витрати. Зокрема, необхідно було придбати дрова, керосин, папір, чорнило, пера і виготовити нові канцелярські книги на 1916 р. Власне витрати становили суму в розмірі 200 рублів (далі – руб.). [6, арк. 1]. На січень 1916 р. вартість коштів на канцелярські витрати складала 100 руб. [6, арк. 73]. 16 лютого 1916 р. помічник начальника Тереховлянського повіту отримав на дрібні витрати суму в розмірі 1 руб. [6, арк. 75]. 23 січня 1916 р. на зазначені потреби і дрібні витрати виділено 100 руб., що нараховувало 30 позицій. Зокрема, двічі на місяць ремонтували електричні дзвінки вартістю 6 руб., за завершення вікон, «вбитих ворожим аеропланом» – 10 руб. Маємо декілька позицій, за які зовсім не вказано суму вартості виконаних робіт. Наприклад, за придбання чверті фунта цвяхів, чорнильні пера, полотно, канцелярські бланки, замка до письмового столу та його ремонт, канцелярську ручку [6, арк. 131–131 зв.].

На квітень 1916 р. начальник Тереховлянського повіту звертався з проханням до губернатора Тернопільської губернії про виділення йому авансу в розмірі 300 руб. на придбання різного канцелярського начиння, збірок законів, оплату вартості ремонту друкарської машинки [6, арк. 134]. Зважаючи на жорстку економію коштів, губернатор повертав начальникові Тереховлянського повіту на доопрацювання звіт про витрати авансу в розмірі 300 руб., оскільки документально неможливо було підтвердити їх витрати [6, арк. 137]. Так, на травень 1916 р. канцелярія виділяла на канцелярські потреби начальника Тереховлянського повіту 98,35 руб. з загальної суми в розмірі 298,35 руб., виділеної губернією [6, арк. 110].

У черговому звіті начальник Тереховлянського повіту означену суму подавав у статті видатків на опалення і освітлення канцелярії [6, арк. 140–143]. Однак не на усіх відомостях зафіксовано підписи тих, осіб, які надавали послуги з опалення та освітлення, тому канцелярія Тернопільського губернатора у таких випадках дозволяла тим, хто не володів російською грамотою, звертатися до тих, хто вмів нею писати і читати [6, арк. 137]. Канцелярія черговий раз повертала звіт на доопрацювання, тому що були відсутні суми коштів, виплачені за надання комунальних послуг [6, арк. 146]. Незважаючи на серйозні порушення фінансової дисципліни, начальник Тереховлянського повіту в січня 1916 р. вимагав у канцелярії губернатора знову 200 руб. авансу на опалення та освітлення приміщення [6, арк. 160]. У звіті начальника канцелярії Тереховлянського повіту губернатору Тернопільської губернії від 11 березня 1916 р. йшлося про те, що його попередник на цій посаді отримав в борг в лісовому масиві виділу крайового 80 м дров за 300 руб., додатково у лісі, що був власністю міста Тереховлі – 24 м за 78,20 руб., в крамниці місцевого магістрату керосину на 145,5 руб. [6, арк. 164].

Траплялися випадки, що попередні начальники повітів використовували бюджетні кошти на забезпечення чиновників управлінь, тому губернська влада не мала можливості задовольнити потреби у задоволенні нагальних фінансових потреб. Так, 3 січня 1916 р. начальник Тереховлянського повіту інформував губернатора Тернопільської губернії про те, що його попередник документально підтверджував використання коштів в розмірі 1296,62 руб. Однак у місті Монастирській склалася складна фінансова ситуація, тому попередній начальник повіту самочинно витратив усі відведені на грошове забезпечення чиновників кошти, не зафіксувавши їх у фінансових книгах, тому його наступник просив

про виділення хоча б 200 руб., оскільки виплату чергового авансу могла затримати на не визначений час [6, арк. 13–13 зв.]. За травень 1915 р. не виплачено помічникові діловода Сергію Пархоменку так званих «порційних» і за червень «столових», тому йому, як і іншим чиновникам, згідно з усним розпорядженням начальника Тербовлянського повіту, компенсували оплату праці з фонду земельних податків [6, арк. 239]. 12 квітня 1916 р. губернатор Тернопільської губернії звертався до Київського управління квартирного забезпечення військ про видачу чиновникам управління Тербовлянського повіту коштів на опалення, освітлення житла, приготування їжі й випікання хліба з 1 жовтня 1914 р. – до 1 липня 1915 р. в розмірі 1099,11 руб. [6, арк. 42]. У квітні 1916 р. на Проскурівське казначейство відправлено 37 відомостей для чиновників Тербовлянського повіту з 1 червня 1915 р. – до 1 березня 1916 р. в розмірі 1717,34 руб. [6, арк. 44]. Це свідчило не лише про складну фінансову ситуацію в імперії, але й відсутність достатньої кількості коштів на утримання цивільних окупаційних адміністрацій

Окрім того, за штатним розписом, до канцелярії Тербовлянського повіту прийнято на посади вільнонайманих працівників – писаря Ганженка і перекладача Курдидика [6, арк. 4]. 17 листопада 1915 р. на засіданні Ради Міністрів Російської імперії розглядалося питання щодо визначення державних норм добових коштів, на підставі правил від 15 березня поточного року, штатних і вільнонайманих працівників канцелярій до цивільних органів влади в районах бойових дій. Ухвалено рішення щодо фіксованої суми добових виплат у розмірі 80 копійок (далі – коп.), незалежно від посадового окладу, особам, які виконували канцелярські обов'язки або інші види робіт у відповідності із займаною посадою. Доречно зауважити, що зазначену постанову опубліковано у «Кіевской мысли» (номер 322 від 20 листопада 1915 р.) [6, арк. 5]. Відповідно, виконувач обов'язків перекладача управління Тербовлянського повіту Іван Курдидик, на підставі опублікованої постанови, у рапорті звертався до начальника зазначеного повіту про виплату йому належних коштів від 1 березня – до 1 травня поточного року як помічникові діловода, а з 1 травня – виконувачеві обов'язків перекладача [6, арк. 7]. Виникали і поточні проблеми. Так, до управління канцелярії Тербовлянського повіту відрядили з Підгаєцького повіту помічника діловода Демінського, тому очільник рапортував до канцелярії губернатора про виділення для нього добових коштів, так званих «столових» за січень-лютий поточного року [6, арк. 19]. На серпень 1916 р. «столові», виплачені начальникові Тербовлянського повіту становили 1980 руб. [6, арк. 175–175 зв.]. Суми зарплат доволі суттєво різнилися. Так, помічник діловода, без жодного класу, отримував місячний оклад в розмірі 1980 руб., перекладач, титулярний радник – 2220 руб. [6, арк. 223 зв.]. Орієнтовна сума посадового окладу для помічника діловода на вересень-жовтень 1916 р. складала 495 руб., «столових» – 495 руб. [6, арк. 240]. Окрім оплати праці працівникам канцелярії, губернатор Тернопільської губернії забезпечував, на основі поданих рапортів, щомісячними коштами начальників повітів для службових відряджень. Так, 28 січня 1916 р. асигнацію в розмірі 50 руб. отримав начальник Тербовлянського повіту для використання у лютому поточного року [6, арк. 10, 15]. Оскільки Тернопільська губернія складалася з 15 повітів: Бережанського, Богородчанського, Борщівського, Бучацького, Гусятинського, Заліщанського, Збаразького, Калуського, Підгаєцького, Скалатського, Станіславівського, Тернопільського, Тербовлянського, Тлумацького, Чортківського [5, с. 51], тому, за нашими підрахунками, щомісячні витрати на службові відрядження начальників повітів становили орієнтовно суму в розмірі 750 руб.

2 січня 1916 р. начальник Тербовлянського повіту інформував губернатора Тернопільської губернії про забезпечення класних чинів управління грошовим забезпеченням на опалення, освітлення житла, приготування їжі й випікання хліба у відповідності з циркуляром про ціни від 1 січня – до 1 червня 1915 р. Оскільки окремі чиновники адміністрації перебували на

службі з вересня 1914 р., повітова влада не володіла інформацією щодо виплати їм грошового забезпечення. Це пов'язувалося з тим, що на підставі чергових розпоряджень необхідно було вказувати кількість займаних кімнат, печей з розрахунку третини сажня дров на добу на одного чиновника. Начальника Тереховлянського повіту цікавила інформація щодо того, чи зазначений сажень дров на одного чиновника стосується лише кімнати, яку він займав, чи це мало відношення до кожної кімнати і печі і які діяли тарифи на закупівлю на забезпечення чиновників місцевого управління [6, арк. 13–13 зв.]. Лише 16 березня 1916 р. начальник Тереховлянського повіту отримав відповідь від канцелярії губернатора про те, що третину сажня варто ділити на 48 вершків лише для чиновників управління канцелярії губернатора [6, арк. 18]. На утриманні губернської влади перебували сім'ї відряджених до Галицько-Буковинського генерал-губернаторства. Так, сім'я поліцейського з Трубчевська Афанасія Куликова отримувала щомісячні виплати в розмірі 17,91 руб. [6, арк. 36–37]. 22 липня 1916 р. воєнний генерал-губернатор Галичини інформував губернатора Тернопільської губернії про недофінансування посадовим окладом і так званими «підйомними» чиновників поліційної сторожі Чернівецької, Перемишльської губерній та міста Львова [6, арк. 52]. Наприклад, діловод управління канцелярії Заліщицького повіту Ясинський отримував 250 руб. підйомних [7, арк. 55].

Незважаючи на те, що губернатор Тернопільської губернії виділив у 1915 р. на оплату опалення і освітлення канцелярії Тереховлянського повіту суму в розмірі 292,5 руб., він рештою суми намагався покрити заборгованість чиновникам управління і поліційній сторожі [6, арк. 166].

У серпні 1916 р. губернатор Тернопільської губернії інформував Київське окружне інтендантське відділення, посилаючись на розпорядження головного інтенданта Південно-Західного фронту про переказ до Проскурівського казначейства суми в розмірі 1981,20 руб. на виплату 72 чиновникам 309 стражникам у Станіславівському повіті по 5,20 руб. для кування коней. З них на одну підкову з шипами і цвяхами по 1,20 руб. і по 10 коп. за підковування [9, арк. 3–3 зв.]. Сума в розмірі 609,60 руб. призначалася не лише на кування коней, але й на лікування 381 тварини [9, арк. 8–8 зв.]. У жовтні 1916 р. вартість кування складала 1,60 руб. [9, арк. 16]. 28 січня 1917 р. цільове використання 609,60 руб. перевіряла тимчасова ревізійна комісія управління Київського місцевого інтенданта [9, арк. 32]. Тимчасова ревізійна комісія також перевіряла виплати посадового окладу семи класним чиновникам Богородчанського повіту. Так, «порційні» два помічники начальника повіту отримували по 1825 руб., секретар – 1277 руб., два діловоди по 1277 руб., їх два помічники – по 1277 руб. [7, арк. 32–32 зв., 33].

На початку вересня 1916 р. начальник Тереховлянського повіту звертався до канцелярії губернатора Тернопільської губернії про терміни виплати коштів на опалення і освітлення помешкань [6, арк. 62]. Деколи причинами вчасних виплат коштів були помилки, допущені у фінансових документах [6, арк. 66]. Маємо приклади збільшення перевитрат державних коштів. Так, 25 червня 1916 р. губернатор Тернопільської губернії вимагав детальних пояснень від начальника Тереховлянського повіту про надмірні перевитрати коштів в сумі 100,75 руб., витрачених на відправлення службових телеграм [6, арк. 87–87 зв.]. У відповідності з розпорядженням губернатора Тернопільської губернії на відправлення службових телеграм щомісячні кошти складали не більше 75 руб. [6, арк. 87 зв.]. За нашими підрахунками, щомісячний бюджет усіх 15 повітів губернії для відправлення службових телеграм становив не більше 1125 руб.

Частими були переведення як чиновників повітових управлінь, так і вартових поліційної сторожі. Зокрема, стражника Бродівської поліційної сторожі Івана Блохіна переведено на аналогічну посаду до Осташківського повіту. Колезького асесора Людвіга Щурек-Щуровського призначено діловодом Надвірнянського повіту Секретаря Ігуменської повітової земської комісії

Тернопільської губернії, відставного губернського секретаря Олександра Кабаєва призначено на посаду секретаря правління Бучацького повіту [8, арк. 1, 3]. Зазвичай, службові переведення призводили до того чергової бюрократичної тяганини у виплаті посадових окладів.

Висновки. Фінансові витрати російської окупаційної адміністрації в Тернопільській губернії (1914–1916 рр.) мали значний вплив на соціально-економічний розвиток регіону. Військові витрати і реквізиції ресурсів призвели до серйозних економічних втрат, соціальної напруги. Недостатня ефективність фінансового управління та відсутність довгострокової стратегії погіршували ситуацію. Загалом, фінансова політика російської окупаційної адміністрації в Тернопільській губернії в період 1914–1916 рр. мала деструктивний характер для регіону. Основні зусилля скеровувалися на підтримку цивільних адміністрацій, що негативно вплинуло на соціально-економічний становище регіону. Нерегулярність і неузгодженість дій цивільної адміністрації, дефіцит ресурсів, сприяли економічній кризі, наслідки якої відчувалися навіть після закінчення Першої світової війни.

Література

1. Орлик С.В. Тернопільське польове казначейство в системі казначейської служби російської окупаційної влади у містах Західної України в період Першої світової війни. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Тернопіль, 2017. Вип. 1. Ч.1. С. 60–69.
2. Орлик С. Організація фінансового управління російською окупаційною владою на теренах Галичини і Буковини в період Першої світової війни. *Карпатський край*. 2017. №1(9). С. 5–21.
3. Орлик С. Цінова політика російської окупаційної влади на території Галичини і Буковини в період Першої світової війни. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка*. Серія: Історія. Тернопіль: В-во ТНПУ ім. Володимира Гнатюка, 2018. Вип. 1. Ч. 1. С. 48–58.
4. Орлик С.В. Фінансова політика російського уряду на окупованих територіях Галичини і Буковини в період Першої світової війни (1914–1917 рр.): монографія. Біла Церква: Вид. Пшонківський О. В., 2018. 716 с
5. Іван Зуляк, Сергій Сегеда. Окупаційна політика російської влади в генерал-губернаторстві Галичина в 1914 р. (на прикладі Тернопільської губернії). *Український історичний журнал*. 2022. № 1. С. 48–62.
6. Вимогові відомості для видачі платні поліцейським урядникам і вартовим Тереховлянського повіту. Держархів Тернопільської обл. Ф. 122. Оп. Спр. 124. 327 арк.
7. Справа про подання вимогових відомостей, розписок та ін., виправдних документів для тимчасової ревізійної комісії. Держархів Тернопільської обл. Ф. 122. Оп. Спр. 141. 167 арк.
8. Копії наказів Тернопільського губернатора про призначення на різні посади окремих осіб. Держархів Тернопільської обл. Ф. 122. Оп. Спр. 158. 3 арк.
9. Вимогові відомості на видачу платні вартовим і урядникам Станіславського повіту. Держархів Тернопільської обл. Ф. 122. Оп. Спр. 175. 32 арк.

References

1. Orlyk, S. V. (2017). Ternopilske polove kaznacheistvo v systemi kaznacheiskoi sluzhby rosiiskoi okupatsiinoi vlady u mistakh Zakhidnoi Ukrainy v period Pershoi svitovoi viiny [The Ternopil municipal treasury in the system of the treasury service of the Russian occupation authorities in the cities of Western Ukraine during the First World War]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka*. Ternopil, 2017. Vyp. 1, Ch.1, S. 60–69. [in Ukrainian]
2. Orlyk, S. (2017). Orhanizatsiia finansovoho upravlinnia rosiiskoiu okupatsiinoiu vladoiu na terenakh Halychyny i Bukovyny v period Pershoi svitovoi viiny [The organization of financial management by the Russian occupation authorities on the territory of Galicia and Bukovyna during the First World War.]. *Karpatyskyi kraj*. 2017. №1(9), S. 5–21. [in Ukrainian]

3. Orlyk, S. (2018). Tsinova polityka rosiiskoi okupatsiinoi vlady na terytorii Halychyny i Bukovyny v period Pershoi svitovoi viiny [The price policy of the Russian occupation authorities on the territory of Galicia and Bukovyna during the First World War]. *Naukovi zapysky Ternopilskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Serii: Istoriiia*. Ternopil: V-vo TNPU im. Volodymyra Hnatiuka, 2018. Vyp. 1, Ch. 1, S. 48–58. [in Ukrainian]

4. Orlyk, S. V. (2018). Finansova polityka rosiiskoho uriadu na okupovanykh terytoriiakh Halychyny i Bukovyny v period Pershoi svitovoi viiny (1914–1917 rr.): monohrafiia [The financial policy of the Russian government in the occupied territories of Galicia and Bukovyna during the First World War (1914–1917): monograph]. Bila Tserkva: Vyd. Pshonkivskiyi O. V., 716 c. [in Ukrainian]

5. Ivan Zuliak, & Serhii Seheda (2022). Okupatsiina polityka rosiiskoi vlady v general-gubernatorstvi Halychyna v 1914 r. (na prykladi Ternopilskoi gubernii) [The occupation policy of the Russian authorities in the Governor-General of Galicia in 1914 (on the example of the Ternopil Governorate)]. *Ukrainskyi istorychnyi zhurnal*. № 1, S. 48–62. [in Ukrainian]

6. Vymohovi vidomosti dlia vydachi platni politseiskym uriadnykam i vartovym Terebovlianskoho povitu [Required information for the issuance of fees to police officials and guards of the Terebovlyan district]. *Derzharkhiv Ternopilskoi obl.* F. 122. Op. Spr. 124. 327 ark.

7. Sprava pro podannia vymohovykh vidomostei, rozpysok ta in., vypravdnykh dokumentiv dlia tymchasovoi reviziinoi komisii [The case of submission of required information, receipts, etc., supporting documents for the temporary audit commission]. *Derzharkhiv Ternopilskoi obl.* F. 122. Op. Spr. 141. 167 ark.

8. Kopii nakaziv Ternopilskoho hubernatora pro pryznachennia na rizni posady okremykh osib [Copies of the orders of the Ternopil governor on the appointment of individuals to various positions]. *Derzharkhiv Ternopilskoi obl.* F. 122. Op. Spr. 158. 3 ark.

9. Vymohovi vidomosti na vydachu platni vartovym i uriadnykam Stanislavskoho povitu [Required information for the issuance of salaries to guards and officials of the Stanislavsky County]. *Derzharkhiv Ternopilskoi obl.* F. 122. Op. Spr. 175. 32 ark.